

DAVUD S. LEVY

RAPORTO SOVRE LA COMMUNITA DJUDIA DE (1870-1940)

Έκθεση για την Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης 1870-1940

Πολιτική, διπλωματική αναφορά; “Κείμενο προς ... εσωτερική ενημέρωση”; Δελτίο – αναφορά σε ...ντόπιους ή ξένους “εντολείς-παραγγελιοδότες” με “πληροφοριοδότη-παραγγελιοδόχο” έναν πρώην δημοσιογράφο- ανώτερο δημόσιο υπάλληλο; Ή απλώς μια δημοσιογραφική έρευνα; Όπως

και να ‘χει η πολυσέλιδη, ανέκδοτη μέχρι πρότινος, **“Έκθεση για την Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης, 1870-1940”** του Νταούτ Λεβή, γιου του εκδότη- πατέρα της εβραϊκής δημοσιογραφίας στη Θεσσαλονίκη, Σααδή Λεβή- είναι το πρώτο εντοπισθέν αντίστοιχο κείμενο και το τελευταίο που συντάχθηκε στη Θεσσαλονίκη, σχετικά με την ιστορία των Εβραίων της πόλης και διασώθηκε στην ισπανοεβραϊκή (Judeo-espagnoi).

“Rapporto sovre la Comunita Djudia de Thessaloniki (1870-1940)- Έκθεση για την Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης 1870-1940” είναι ο τίτλος του βιβλίου που εξέδωσαν το Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης και η Ισραηλιτική Κοινότητα της πόλης, με τη συνδρομή του Goethe Institut. Η νέα έκδοση 184 σελίδων περιλαμβάνει την πρωτότυπη έκθεση (στην ισπανοεβραϊκή γλώσσα) αλλά και ελληνική και γερμανική μετάφρασή της. Η έκθεση του 80χρονου Νταούτ Λεβή περιλαμβάνει -μεταξύ επαίνων και κολακειών προς την εξουσία- πληθώρα πληροφοριών κάθε είδους (από τη δομή της πόλης, τον ρόλο των αρχιραβίνων, τη λειτουργία, τις δραστηριότητες, τις πηγές εισοδημάτων της κοινότητας, μέχρι τα αίτια που προκάλεσαν τις οφειλές της κοινότητας και των μελών και μια σειρά μάλλον ανεφάρμοστων “προτάσεων” για την επίλυση τους).

“Με το έγγραφό του, από 23 Δεκεμβρίου 1941 και αριθμ. Πρωτ. 2741, ο αξιότιμος πρόεδρος της Ισραηλιτικής κοινότητας, Σάμπυ Σαλιέλ, είχε την καλοσύνη να μου αναθέσει την εντολή να προγραμματίσω μια ειδική μελέτη για την καταγωγή, τους σκοπούς, τη λειτουργία και το μητρώο τεσσάρων λαϊκών συνοικισμών: Βαρώνου Χιρς, Καλαμαριάς, Καραγάτσια και 151, που η Ισραηλιτική Κοινότητα κατέχει στην πόλη μας... Υπακούοντας στην επιθυμία του προέδρου της Κοινότητας και ενεργώντας σύμφωνα με τις δοθείσες οδηγίες του ανωτέρου εγγράφου, κατάρτισα την παρούσα έκθεση με την πεποίθηση ότι θα δώσω πλήρη ικανοποίηση και θα έχει μεγάλο ενδιαφέρον για τους λειτουργούς που...” εισάγει την έκθεση του ο Νταούτ Λεβή...

Ο Σάμπυ Σαλιέλ – δάσκαλος γαλλικών σε εβραϊκά σχολεία, λογιστής εβραϊκών επιχειρήσεων, οικονομικός διευθυντής της Ισραηλιτικής κοινότητας και διορισμένος από τις γερμανικές αρχές κατοχής ως πρόεδρος της Ισραηλιτικής

κοινότητας τον Απρίλιο του 1941- αξίωμα που θα διατηρήσει ως τον Δεκέμβριο του 1942, οπότε και παύεται... αλλά και αποτυχών υποψήφιος βουλευτής με το κόμμα των Ελευθεροφρόνων του Ιωάννη Μεταξά.

Την ίδια πολιτική πορεία ακολουθεί και ο Σαούτ Λεβή -ως υποψήφιος κι αυτός σε ηλικία 75 ετών με το κόμμα των ελευθεροφρόνων του Ι.Μεταξά.

“Ο Σάμπυ Σαλιέλ, ο εντολέας της έκθεσης και ο Νταούτ Λεβή, ο εντολοδόχος -συντάκτης της, ήταν οι δύο Εβραίοι φασίστες της πόλης. Αποτελεί ένα μυστήριο ο λόγος συγγραφής της έκθεσης. Χρειαζόταν πράγματι η έκθεση; Ο ιδανικός συντάκτης της ήταν ένας 80χρονος; Ή ήταν ένας τρόπος να εξασφαλισθεί μια συγγραφική αμοιβή για έναν ομοϊδεάτη;” διερωτάται μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο επιμελητής της έκδοσης Δρ Ευάγγελος Χεκίμογλου, συμπληρώνοντας την υπόθεσή του και με άλλα ερωτήματα, που αφορούν στα “εκτός θέματος” στοιχεία που προσθέτει ο συντάκτης και σε “δευτερεύοντα”, λαογραφικά σχεδόν στοιχεία (από τις ενδυμασίες, τις συνήθειες, τις θρησκευτικές και αποτρεπτικές τελετές μέχρι και μεθόδους ... ‘βασκανίας’). “Οι Γερμανοί ασχολούνται ορισμένες φορές με τους Εβραίους και πιέζουν φορτικά την κοινότητα απαιτώντας καταλόγους των μελών της, στατιστικές για τα εισοδήματά της, συγκριτικά στοιχεία για τους προϋπολογισμούς της τα τελευταία χρόνια, ενημερωτικές εκθέσεις για τα εκπαιδευτικά και φιλανθρωπικά της ιδρύματα και επίσης ενημερωτικές μελέτες για την πρώτους μετανάστες από την Ισπανία και τη συμβολή των Εβραίων της Θεσσαλονίκης στο εμπόριο, στη βιομηχανία και τα γράμματα. Ομάδες ερευνητών εργάζονται εξαντλητικά για να απαντήσουν στα ερωτηματολόγια...”. “Θα πρέπει λοιπόν να συμπεράνουμε ότι η διοίκηση της Κοινότητας ανάθεσε στον Νταούτ Λεβή τη συγγραφή της έκθεσης αυτής εκτελώντας διαταγές των αρχών κατοχής”, γράφει σε εισήγησή του του 1985, με τίτλο «Μια ανέκδοτη έκθεση του 1942 για τη δομή της Ισραηλιτικής κοινότητας Θεσσαλονίκης στην περίοδο 1912-1940», ο ιστορικός – μελετητής της Εβραϊκής ιστορίας Αλμπέρτο Ναρ. Στη μνήμη του Αλμπέρτου Ναρ αφιερώνει και το εισαγωγικό κείμενο του βιβλίου ο επιμελητής της έκδοσης – έφορος του Εβραϊκού Μουσείου Ε. Χεκίμογλου. “Η πικρή ειρωνεία της τύχης είναι ότι όταν ο Δαούτ (Νταούτ) Λεβή παρέδωσε και το δεύτερο μέρος της αναφοράς του ήταν πολύ αργά για όλα. Είναι αμφίβολο αν διάβασε κανείς την αναφορά του γηραιού λόγιου. Άλλωστε μερικούς μήνες αργότερα και ο ίδιος θα εκτοπιζόταν στο Άουσβιτς, όπου ένας άνθρωπος της ηλικίας του δεν είχε καμία ελπίδα να επιβιώσει. Το θαύμα είναι ότι η αναφορά διασώθηκε. Αν και τα αρχεία της Ισραηλιτικής Κοινότητας μεταφέρθηκαν από τον γερμανικό στρατό στην Γερμανία, η αναφορά περιλαμβανόταν στο τμήμα αρχείων που ο αμερικανικός στρατός εντόπισε μετά τον πόλεμο και επέστρεψε στην Ελλάδα”, σημειώνει στο “σημείωμα του για τον Γερμανό αναγνώστη” ο Peter Panes – ιστορικός διευθυντής του Ινστιτούτου Γκαίτε στη Θεσσαλονίκη.

ΠΗΓΗ: ΑΠΕ ΜΠΕ, 18.10.2018